

SAARIJÄRVEN KAUPUNKI

Varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen

1.11.2019

Sisällys

1. Yleistä.....	3
2. Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen kokonaisuus.....	3
3. Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen vuosikello	4
4. Laadun indikaattorit	4
5. Laatukyselyjen kriteerit	5
5.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat	6
5.1.1. Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma	6
5.2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	6
5.2.1 Riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus	6
5.2.2 Huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta	7
5.2.3 Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta	8
5.2.4 Yhtenäinen koulutus- ja kasvatustjärjestelmä ja siirtymät.....	8
5.2.5 Henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit	9
5.2.6 Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu	10
5.2.7 Lapsiryhmän rakenne ja koko	11
5.3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri.....	12
5.3.1 Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen	12
5.3.2 Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä	13
5.3.3 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.....	13
5.3.4 Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus.....	14
5.3.5 Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö	15
5.3.6 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus	16
5.4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	16
5.4.1 Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen	16
5.4.2 Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt.....	17
5.4.3 Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla.....	19
5.4.4 Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri.....	19
5.5 Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	21
5.5.1 Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet	21
6. Kriteerejä täydentävä yksikötason havainnointi.....	22
7. Kriteerejä täydentävät paikallisen tason vuosittaiset kysymykset	22
Liite 1 Laajan laatukyselyn kysymykset huoltajille.....	23
Liite 2 Laajan laatukyselyn kysymykset henkilöstölle	25
Liite 3 Laajan laatukyselyn kysymykset lähijohtajille	28
Liite 4 Laajan laatukyselyn kysymykset järjestäjätasolle	31

Liite 5 Lasten kysely	32
Liite 6 Aloittaneiden perheiden kysely	33
Liite 7 Loma-aikojen laatukysely huoltajille	34
Liite 8 Loma-aikojen laatukysely henkilöstölle	35
Liite 9 Loma-aikojen laatukysely lähijohtajille	36
Liite 10 Lähijohtajan havainnointilomake	37

1. Yleistä

Varhaiskasvatustalaki velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjää arvioimaan antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistumaan ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Arvioinnin tulee olla oma-aloitteista, suunnitelmallista ja säännöllistä. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason lisäksi paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasolla.

Saarijärvellä arvioinnin avulla kehitetään toimintaa sekä parannetaan kaikkien lasten kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Arviointia ei siis tehdä pelkästään arvioinnin ilosta. Sivistyslautakunta on hyväksynyt 21.5.2019 Saarijärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman, jossa todetaan, että Saarijärven varhaiskasvatuksessa on erillinen *Varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen* -laadunhallintamalli, jossa kuvataan pedagogisen toiminnan arvioinnin ja kehittämisen prosessi. Tämä laadunhallintamalli on tehty varhaiskasvatuksen johtoryhmässä ja sen on tarkoitus kehittyä yhdessä varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan kanssa.

2. Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen kokonaisuus

Tässä laadunhallintamallissa on kuvattu, miten ja millaisella syklillä pedagogista toimintaa arvioidaan ja kehitetään päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa lasten, huoltajien ja kasvattajien näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen johtoryhmä arvioi ja tarvittaessa päivittää sekä Saarijärven varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma-asiakirjoja että laadunhallintamallia vuosittain elokuussa.

Saarijärven varhaiskasvatuksessa kehittämisen pohjaksi tehtävä toiminnan laajempi arviointi muodostuu kriteeristön (kyselyt), pedagogisen toiminnan havainnoinnin ja paikallisen tason kysymysten kokonaisuudesta.

Tarkoitus on, että laaja laatukysely huoltajille (liite 1), henkilöstölle (liite 2), lähijohtajille (liite 3) ja paikalliselle tasolle (liite 4) toteutetaan joka toinen vuosi. Sen sijaan lasten kysely (liite 5) on tarkoitus tehdä vuosittain. Laatukyselyjen pohjalta sovitaan sekä paikallisella että pedagogisen toiminnan tasolla tavoitteista seuraavalle vuodelle. Välivuosien kyselyt keskittyvät näiden tavoitteiden ja niihin liittyvien toimenpiteiden arvioimiseen. Varhaiskasvatuksen johtoryhmä arvioi kriteeristön perusteella tehtyjä kyselyjä ja tekee niihin tarvittavia muutoksia.

Niille huoltajille, joiden lapsi vasta aloittaa varhaiskasvatuksessa, on oma aloittaneiden perheiden kysely (liite 6). Lisäksi loma-ajoista on oma kyselynsä huoltajille (liite 7), henkilöstölle (liite 8) ja lähijohtajille (liite 9).

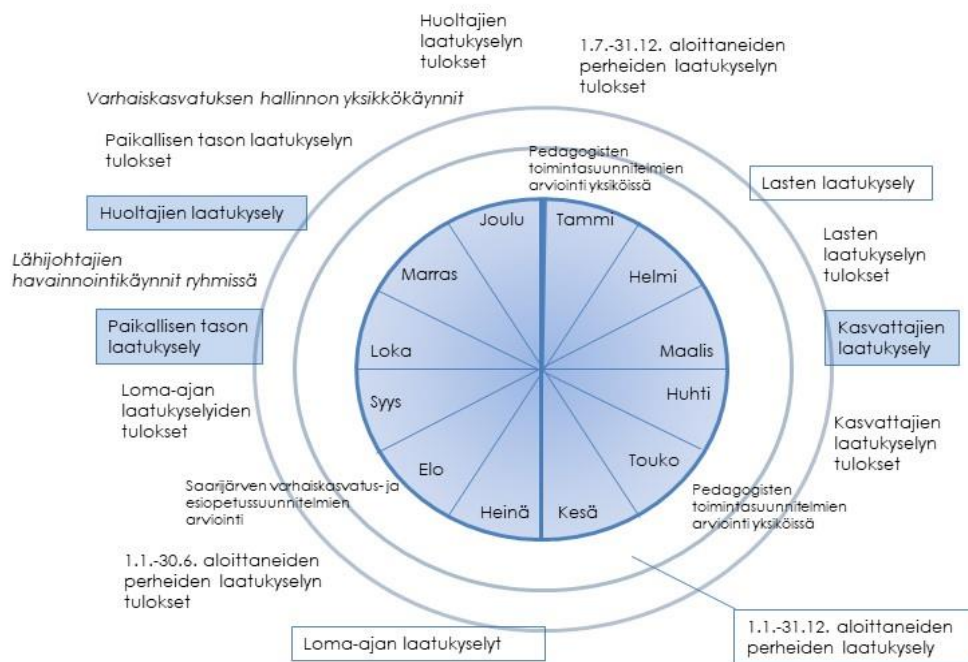
Kaikki kyselyt toteutetaan sähköisinä. Lasten kyselyissä henkilöstö haastattelee lapsia ja kirjaa vastaukset koneelle.

Kaikkien kyselyjen osalta tulosten analysointi paikallisella tasolla tapahtuu varhaiskasvatuksen johtoryhmän kautta. Pedagogisen toiminnan tasolla tuloksia analysoidaan luonnollisesti yksiköissä. Keskeiset tulokset julkaistaan pedagogisen toiminnan tasolla Daisyssä ja paikallisella tasolla kaupungin nettisivuilla.

3. Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen vuosikello

Oheiseen vuosikelloon on sijoitettu säännöllisesti toistuvat kyselyt (sinisissä laatikoissa joka toinen vuosi toteutettavat laajat laatukselyt) ja niiden tulosten julkaisuajankohdat, havainnointi- ja yksikkökäynnit sekä yksikön pedagogisen toimintasuunnitelman ja Saarijärven kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien arvioinnit. Näiden lisäksi varhaiskasvatuspalvelut järjestää tarpeen ja tilanteen mukaan mahdollisesti muita, kohdistettuja kyselyitä ja/tai kehittämistapahtumia vastaamaan tiettyihin akuutteihin tarpeisiin.

Saarijärven kaupungilla on myös käytössä sähköinen asiakaspalauttejärjestelmä. Sen kautta on mahdollista antaa palautetta, joka käsitellään varhaiskasvatuksen johtoryhmässä kuukausittain. Lisäksi varhaiskasvatuksen laatuun tai siihen liittyvään koht

eluun tyytymättömällä asiakkaalla on varhaiskasvatuslain 54 §:n mukainen oikeus muistutuksen ja kantelun tekemiseen.

4. Laadun indikaattorit

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) suorittaa varhaiskasvatuksen ulkoista arviointia ja tukee kuntia arviointityössä. Karvi on tuottanut varhaiskasvatuksen laadun arviointiin indikaattorit¹ eli kuvaukset laadukkaasta varhaiskasvatuksen olennaisista ja tavoiteltavista ominaisuuksista. Karvin laadun arvioinnin ja kehittämisen mallissa laadun

¹ Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 24:2018

rakenne- ja prosessitekijöitä arvioidaan kansallisella, paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasolla. Laadun rakennetekijöihin kuuluvat varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus, varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma, henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen, huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta, varhaiskasvatuspalveluiden ohjaus, neuvonta ja valvonta, yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä ja siirtymät, varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet, varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä, henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit, varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja suunnittelu, lapsiryhmän rakenne ja koko sekä varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.

Laadun prosessitekijöihin kuuluvat puolestaan henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus, pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen, pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt, johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla, vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri, henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö sekä henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus.

5. Laatukyselyjen kriteerit

Indikaattorien pohjalta tulee määritellä tarkemmat kriteerit, joiden perusteella varsinainen arviointi tehdään. Saarijärvellä *Varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen* -laadunhallintamallin kriteerien muodostamisessa on hyödynnetty Karvin julkaisemaa *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa -raporttia*² sekä *Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa* -mallia³. Valtaosa kriteereistä on valittu Päiväkotien laatukriteerit ja Perhepäivähoidon laatukriteerit -oppaista tai Karvin laadunarviointikyselystä muokaten niitä vastaamaan Saarijärven kaupungin varhaiskasvatuksen tämänhetkiseen arviointitarpeeseen. Tässä oppaassa esitelty materiaali koskee päiväkoteja ja perhepäivähoitoa (mukaan lukien ryhmäperhepäivähoidon) eli kaikkea Saarijärvellä järjestettävää varhaiskasvatusta. Karvi tulee tulevaisuudessa julkaisemaan omat indikaattoreiden perusteella muodostetut laadun arviointikriteerit, jotka otetaan aikanaan käyttöön myös Saarijärven varhaiskasvatuspalveluissa. Ne korvaavat tai täydentävät tässä esiteltyjä kriteerejä.

Yksittäistä kriteeriä voi arvioida esimerkiksi lapsi, huoltaja ja kasvattaja. Kriteerit on kirjattu tähän mukaillen sitä muotoa, jossa ne ovat Päiväkotien laatukriteerit ja Perhepäivähoidon laatukriteerit -oppaissa tai Karvin laadunarviointikyselyssä. Laatukriteerit -oppaat ovat vuosituhannen vaihteesta ja esimerkiksi käsitteiden osalta osa oppaiden kriteereistä on päivitetty vastaamaan paremmin nykypäivän käsitteistöä. Kriteerin sanamuotoa muokataan varsinaiseen kyselyyn erilaiseksi sen mukaan, onko vastaajana lapsi, huoltaja vai kasvattaja.

Kriteerejä voidaan tarpeen mukaan poistaa, mikäli kaikki kyseistä kriteeriä arvioivat tulevat kahdessa peräkkäisessä arvioinnissa siihen tulokseen, että kriteeri on kunnossa. Kriteerejä voidaan myös lisätä, jos on tarpeen muuttaa toiminnan arvioinnin painopistettä.

² Varhaiskasvatuksen laatu arjessa. Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 15:2019.

³ Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L., Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Hujala, E. Fonsén, E. (2010). Varhaiskasvatuksen laadun vahvuudet ja kehittämiskohteet. *Lastentarha* 2, 8–10.

Päiväkotien laatukriteerit. 2000. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Perhepäivähoidon laatukriteerit. 2000. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Laatukyselyissä lasten kyselyä lukuun ottamatta arviointiasteikko on 1-5 (1=täysin eri mieltä tai ei koskaan, 2= osittain eri mieltä tai yksittäisiä kertoja, 3= ei eri eikä samaa mieltä tai kuukausittain, 4=osittain samaa mieltä tai viikoittain, 5=täysin samaa mieltä tai päivittäin). Lasten kyselyssä käytetään hymynaamoja. Seuraavaksi esitellään kaikki valitut kriteerit sekä se, kuka tai ketkä kyseistä kriteeriä kyselyssään arvioi.

Kun Saarijärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa seuraavan kerran päivitetään, tullaan ainakin laadun indikaattorit todennäköisesti kirjaamaan asianomaisiin kohtiin. Tämän työn helpottamiseksi indikaattorit ja niitä tarkentavat kriteerit on esitelty tässä asiakirjassa noudattaen varhaiskasvatussuunnitelman sisällysluetteloa.

5.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat

5.1.1. Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma

- Paikallisesti laadittu opetussuunnitelma konkretisoi kansallista opetussuunnitelmaa ja on henkilöstön työväline varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisessa.
- Paikallista opetussuunnitelmaa arvioidaan yhdessä keskeisten yhteistyötahojen, kuten lasten, huoltajien, päättäjien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Henkilöstö käyttää Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelmaa työvälineenä.			X		
Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti.					X
Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan yhdessä lasten, huoltajien, päättäjien ja yhteistyökumppaneiden kanssa.		X	X	X	X

5.2 Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

5.2.1 Riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus

- Varhaiskasvatuksen järjestäjän on varmistettava, että laadukkaat, inklusiivisuuden periaatetta toteuttavat varhaiskasvatuspalvelut ovat kaikkien lasten saatavilla ja saavutettavissa.
- Paikalliset varhaiskasvatuspalvelut on järjestetty siten, että ne turvaavat kehityksen ja oppimisen tuen toteuttamisen ja varmistavat, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Lapsen tarvitsema tuki tuodaan lapsen oppimisympäristöön.
- Päiväkodin johtaja varmistaa päivittäin, että paikalla on lain edellyttämä ja riittävä määrä henkilöstöä lasten määrään nähden, jotta lasten turvallisuus ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyys voidaan taata sekä varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat.

- Varhaiskasvatuksen henkilöstö varmistaa, että kaikki lapset voivat osallistua kaikkeen toimintaan taustastaan ja yksilöllisistä ominaisuuksistaan riippumatta.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Kaikkien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu.				X	X
Toiminnassa käytetään monipuolisesti erilaisia lapsen tarpeista lähteviä yleiseen tukeen kuuluvia ohjausmenetelmiä (esim. kuvat ja tukiviittomat), joilla tuetaan ja aktivoidaan lapsen omaehtoista toimintaa.			X		
Kehityksen ja oppimisen tuki on yksiköissä järjestetty siten, että vasuja (valtakunnallinen ja paikallinen) voidaan toteuttaa.			X		
Tuki vastaa lasten tarpeita.			X		
Käytössä on riittävästi varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista.			X		
Päiväkodissa työskentelee kasvat-, opetus- ja hoitotehtävissä vähintään yksi kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa tai enintään kolmeatoista viisi tuntia päivässä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.				X	
Päiväkodissa työskentelee kasvat-, opetus- ja hoitotehtävissä vähintään yksi kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden.				X	

5.2.2 Huoltajille suunnattu varhaiskasvatusta koskeva ohjaus ja neuvonta

- Varhaiskasvatuspalveluja koskevaa ohjausta ja neuvontaa toteutetaan kattavasti siten, että varhaiskasvatuksen toimintamuodot, niiden ominaispiirteet ja tehtävät informoidaan huoltajille selkeästi.
- Huoltajille suunnatulla varhaiskasvatuspalveluja koskevalla ohjauksella ja neuvonnalla varmistetaan lasten yhdenvertainen oikeus ja mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen on neuvonnan ja ohjauksen ensisijainen peruste.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Varhaiskasvatuksen tiedotteissa kerrotaan, mistä varhaiskasvatuspalveluihin liittyvää neuvontaa ja ohjausta on saatavilla.		X			
Varhaiskasvatuksen nettisivuilla on tarvittava tieto varhaiskasvatuksesta (toimintamuodoista, yksiköiden sijainnista, hakumenettelystä, asiakasmaksujen määräytymisestä ja henkilöstön yhteystiedoista)		X			X

5.2.3 Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta

- Yksityisten varhaiskasvatuspalvelujen ohjausta, neuvontaa ja valvontaa toteutetaan siten, että yksityisesti tuotetussa varhaiskasvatuksessa varmistetaan varhaiskasvatukselle asetettujen lakisäätelysten ja laadullisten tavoitteiden toteutuminen.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden ohjaus-, neuvonta- ja valvontavastuu on määritelty kaupungin hallintosäännössä.					X
Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta on olemassa selkeä toimintaprosessi.					X

5.2.4 Yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä ja siirtymät

- Lasten siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuspalvelujen sisällä sekä edelleen esiopetukseen ja perusopetukseen suunnitellaan ja toteutetaan niin, että lasten oppimispolusta muodostuu sujuva ja tasa-arvoinen jatkumo.
- Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa yhdessä lasten huoltajien kanssa toimivia, lasten turvallisuuden tunnetta ja oppimista tukevia käytäntöjä, kun lapsi siirtyy kotihoidosta varhaiskasvatukseen.
- Henkilöstö suunnittelee ja toteuttaa yhdessä varhaiskasvatuksen muiden ammattilaisten, perusopetuksen ammattilaisten sekä huoltajien kanssa toimivia ja lasten hyvinvointia ja oppimista edistäviä käytäntöjä varhaiskasvatuksesta, sen eri toimintamuodoista tai yksiköstä toiseen ja esiopetuksesta perusopetukseen siirtymiseen.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Uuden lapsen tullessa varhaiskasvatukseen henkilöstöstä yksi ottaa ensisijaisen vastuun lapsen tutustumisesta ja on paikalla mahdollisimman paljon lapsen hoitopäivää vastaavasti.		X			
Lapsen siirtyessä päiväkodin lapsiryhmästä toiseen lapselle tuttua henkilökuntaa siirtyy mukana.		X	X		
Lapsen siirtymisestä kasvuympäristöstä toiseen (esim. kouluun tai toiseen yksikköön) keskustellaan ja sovitaan huoltajien ja lapsen kanssa.		X		X	
Perheellä on mahdollisuus tutustua varahoitopaikkaan etukäteen. KYSYMYS VAIN PPH:LLE!		X		X	
Huoltajien työ- tai opiskelutilanteen muuttuessa varhaiskasvatussuhteen jatkuvuutta arvioidaan lapsen tarpeista lähtien.		X		X	
Lapsen tullessa varhaiskasvatukseen tutustumiskäytännöt suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa ja toteutetaan yhdessä sovitulla tavalla.		X	X		
Lapsen siirtyessä kasvuympäristöstä toiseen (esim. kouluun tai toiseen yksikköön) siirto-/nivelevaiheen tiedonsiirtokeskustelut käydään molempien tahojen ja huoltajien kanssa.			X		
Yhteistyömuodot ja tavoitteet päiväkodin ja alkuopetuksen välillä on yhteisesti sovittu ja kirjattu. Sopimus sisältää myös tiedot yhdyshenkilöistä. KYSYMYS VAIN PK!			X	X	

5.2.5 Henkilöstörakenne ja varhaiskasvatukselle varatut resurssit

- Varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi tulee varata sellaiset henkilöstö- ja taloudelliset resurssit sekä suunnitella henkilöstörakenne siten, että

varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat ja lasten pysyvät vuorovaikutussuhteet henkilöstön ja vertaisten kanssa voidaan turvata.

- Henkilöstörakenne ja -määrä sekä muut resurssit lapsiryhmissä suunnataan siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet toteutuvat ja lasten pysyvät vuorovaikutussuhteet henkilöstön ja vertaisten kanssa voidaan turvata.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Päiväkodin kasvatukseen, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla on joko varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus.				X	
Päiväkodin kasvatukseen, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään yhdellä kolmasosalla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus.				X	
Perhepäivähoitajalla on alan ammattitutkinto.				X	
Perhepäivähoitajalla on korkeintaan kaksi alle 2-vuotiasta lasta samanaikaisesti hoidossa.				X	
Jos ryhmäperhepäivähoidossa on lapsia yhtä aikaa läsnä enemmän kuin kahta perhepäivähoitajaa vastaava määrä, kolmannella perhepäivähoitajalla on vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.				X	
Henkilöstön työvuorot suunnitellaan lapsiryhmän tarpeiden ja lasten hoitoaikojen mukaan.			X		
Henkilöstövajaus korvataan välittömästi kelpoisuusehdot täyttävällä lapsille tutulla sijaisella.				X	

5.2.6 Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu

- Työaikarakenteita sekä työaikojen suunnittelua ja järjestelyjä linjataan ja ohjataan niin, että henkilöstö voi toteuttaa suunnitelmallista varhaiskasvatusta hyödyntämällä ammatillista koulutustaan ja osaamistaan parhaalla mahdollisella tavalla.
- Työaikarakenteet ja työntekijät ovat sellaiset, että henkilöstön ammatillinen osaaminen voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla ja lasten etu huomioiden.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Varhaiskasvatuksen työajan käytöstä (ml. sak-aika) ja sen suunnittelusta on kirjallinen ohjeistus.				X	X
Yksikön työaikarakenteilla mahdollistetaan henkilöstön ammatillisen osaamisen hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla ja lasten etu huomioiden.			X	X	

5.2.7 Lapsiryhmän rakenne ja koko

- Lapsiryhmien rakenne ja koko muodostetaan siten, että lasten etu, hyvinvointi ja oppimisen edistäminen ovat ensisijaisia perusteita.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Päiväkodin yhdessä ryhmässä on yhtä aikaa läsnä enintään kolmea kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä työskentelevää henkilöä vastaava määrä lapsia.				X	
Perhepäivähoitajalla on yhtä aikaa läsnä enintään neljä lasta mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lisäksi voi olla yksi osapäivähoitoa saava esi- tai perusopetuksessa oleva lapsi.				X	
Ryhmäperhepäivähoidossa on yhtä aikaa läsnä enintään kahta perhepäivähoitajaa vastaava määrä lapsia.				X	
Jos ryhmäperhepäivähoidossa on lapsia yhtä aikaa läsnä enemmän kuin kahta perhepäivähoitajaa vastaava määrä, päätös perustuu lautakunnan määrittämiin erityisiin syihin ja paikallisiin olosuhteisiin.				X	X
Lasten määrää vähennetään, jos ryhmässä on erityistä tukea tarvitsevia lapsia, joilla ei ole omaa avustajaa.				X	
Päiväkotiryhmään avustajan kanssa sijoitetaan enintään 2 erityistä tukea tarvitsevaa lasta.				X	

Ryhmän rakennetta suunniteltaessa huomioidaan lasten hyvinvointiin liittyvät tekijät (esim. iän ja kehityksen mukainen perushoito ja perusturvallisuuden tukeminen).				X	
Ryhmän rakennetta suunniteltaessa huomioidaan lasten ystävyysuhteet.				X	
Ryhmän rakennetta suunniteltaessa huomioidaan, että jokaiselle ryhmän lapselle on mahdollisuus antaa tukea ja ohjausta hänen sitä tarvitessaan.				X	

5.3 Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

5.3.1 Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen

- Varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutus ja muu ammatillisen osaamisen kehittäminen ovat suunnitelmallisia ja perustuvat osaamisen todennettuihin kehittämistarpeisiin. Täydennyskoulutukseen kannustetaan ja siihen luodaan mahdollisuuksia.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Henkilöstöä kannustetaan omaehtoiseen kouluttautumiseen.				X	
Jokaisen työntekijän kanssa käydään kehityskeskustelu vähintään kerran vuodessa.			X	X	X
Henkilöstön osaamiskartoitus ja koulutustarpeen arviointi on tehty ja sitä tarkennetaan vuosittain.				X	X
Koulutussuunnitelma perustuu osaamiskartoitukseen sekä varhaiskasvatuksen yhteisiin ja yksikön/perhepäivähoitajan yksilöllisiin tavoitteisiin.				X	X
Jokaisella työntekijällä on vuosittain mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen.			X	X	
Koulutuksessa saadut tiedot hyödynnetään yhteiseksi voimavaraksi.			X	X	
Jokaisella työntekijällä on mahdollisuus osallistua työnohjaukseen.			X	X	

5.3.2 Varhaiskasvatuksen johtamisjärjestelmä

- Paikallisella tasolla on selkeä varhaiskasvatuksen päätöksenteko- ja johtamisjärjestelmä, johtamisen rakenteet ja menettelytavat. Johtamisjärjestelmä tukee henkilöstön pedagogista työtä ja lasten hyvinvointia sekä varmistaa varhaiskasvatukselle asetettujen tavoitteiden toteutumisen.
- Varhaiskasvatuksen johtaminen perustuu arviointi-, seuranta- ja ennakkointitietoon sekä asiantuntija- ja tutkimustietoon. Varhaiskasvatuksen johtamisesta vastaavilla henkilöillä on riittävä varhaiskasvatuksen asiantuntemus ja johtamistaito.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Yksikön johtamiskäytännöt edistävät varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista.			X	X	
Johtamisesta vastaavat henkilöt saavat tehtäviinsä asianmukaista johtamiskoulutusta ja perehdytystä.				X	X
Johtajat seuraavat säännöllisesti varhaiskasvatuksen ajankohtaista tietoa ja tutkimusta.				X	X
Päiväkodissa on nimetty varajohtaja, joka saa tehtäviinsä asianmukaista koulutusta ja perehdytystä.				X	
Henkilöstö saa lähijohtajaltaan palautetta ja tukea työlleen.			X	X	

5.3.3 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

- Varhaiskasvatuksen kaikki oppimisympäristöt ovat terveellisiä, turvallisia, monipuolisia ja oppimista edistäviä.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Varhaiskasvatuksen tilat ovat sisäilmaltaan kunnossa.		X	X	X	X
Päiväkodin/perhepäiväkodin ulko- ja sisätilat ovat turvalliset.		X	X		
Päiväkodin/perhepäiväkodin ulko- ja sisätilat on suunniteltu käyttötarkoitukseensa.				X	
Tilat ja kalusteet ovat sekä lasten että aikuisten kannalta ergonomisesti oikein suunnitellut.			X	X	
Oppimisympäristöjä rakennetaan ja muunnellaan säännöllisesti yhdessä lasten kanssa.			X		

Oppimisympäristöä muokataan siten, että se ylläpitää lasten uteliaisuutta ja uuden oppimista.	x		x		
Ryhmän lapsilla on mahdollisuus aina vetäytyä rauhalliseen oleiluun ja yksinoloon.			x		
Oppimisympäristö ei ohjaa lapsia sukupuolityypilliseen toimintaan.			x	x	
Lasten käytössä on tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa.		x	x		
Henkilöstö/perhepäivähoitaja havainnoi jatkuvasti lasten leikkiä, kiinnostuksen kohteita ja yksilöllisiä tarpeita. Havainnot kirjataan ylös. Havaintojen pohjalta tehdään muutoksia ympäristöön.			x		
Huoltajat ja lapset arvioivat päiväkodin/perhepäiväkodin sisä- ja ulkotilojen toimivuutta ja muutostarpeita. Palautteena saatu tieto näkyy ulko- ja sisätilojen järjestelyissä.		x	x		
Lapsille tarkoitetut materiaalit ja välineet ovat lasten saatavilla.		x	x		
Tukea tarvitsevalle lapsella on käytössä tarvittavat apuvälineet, joiden tarpeen asiantuntijat ovat arvioineet.		x			
Henkilöstöllä/perhepäivähoitajalla on voimassa oleva ensiapukoulutus.			x		

5.3.4 Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus

- Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.
- Henkilöstö on vastavuoroisessa vuorovaikutuksessa lasten kanssa tavalla, joka vastaa lasten kehitystä, kiinnostuksen kohteita sekä oppimisen valmiuksia.
- Henkilöstö toimii sensitiivisesti ja havaitsee lasten aloitteet sekä vastaa niihin lasten osallisuutta ja toimijuutta tukevalla tavalla.
- Henkilöstö käyttää kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla lasten ikä- ja kehitystaso huomioiden. Henkilöstö mukauttaa kielenkäyttönsä lapsen kokemusmaailmaan, sanoittaa toimintaa kielellisesti ja innostaa lapsia osallistumaan päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen omien edellytystensä ja taitojensa mukaisesti.
- Henkilöstö huomioi kaikki lapset ja ymmärtää lasten erilaisia ilmaisun tapoja.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Jokainen lapsi saa päiväkodissa/perhepäivähoidossa		x	x		

aikuisen läheisyyttä, hellyyttä ja ymmärtämystä.					
Kaikkien lasten aloitteisiin ja tarpeisiin vastataan sensitiivisesti.		x	x	x	
Kasvattajat/perhepäivähoitaja kuuntelevat lapsia arvostavasti ja pyrkivät tavoittamaan lasten tulkinnat tilanteesta.		x	x	x	
Jokainen lapsi otetaan päivittäin vastaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti.		x	x		
Lapsia autetaan pääsemään pettymyksistä yli ja kannustetaan yrittämään uudelleen.		x	x		
Jokaiselle lapselle annetaan positiivista palautetta päivittäin.		x	x		
Kasvattajat käyttävät kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla.			x	x	
Lapsia innostetaan osallistumaan päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen.			x		
Kaikkien lasten kanssa keskustellaan vastavuoroisia keskusteluja.			x		

5.3.5 Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö

- Henkilöstö rakentaa luottamukseen, arvostukseen ja kunnioitukseen perustuvaa ammatillista vuorovaikutusta osana varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria.
- Varhaiskasvatuksen henkilöstö tunnistaa eri ammattiryhmien ammatilliset velvollisuudet, osaamisen ja vastuut osana varhaiskasvatustyön kokonaisuutta. Henkilöstö hyödyntää erilaista osaamista varhaiskasvatustyössä ja sen kehittämisessä.
- Henkilöstö tunnistaa omat ja työyhteisötahojen ammatilliset vastuut ja osaamisen sekä hyödyntää niitä monialaisessa yhteistyössä.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Vuorovaikutus henkilöstön kesken on kannustavaa.			x	x	
Työyksikössä toimintatapojen arvioiminen ja kehittäminen ovat osa arkipäivää.			x	x	
Työyhteisön ilmapiiri on myönteinen.		x	x		
Yksikössä on ajan tasalla oleva perehdytysmateriaali uuden työntekijän perehdyttämiselle.				x	

Yksikön henkilöstöllä on mahdollisuus hyödyntää osaamistaan työssään.			x	x	
---	--	--	---	---	--

5.3.6 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

- Kasvatusyhteistyön lähtökohtana on lapsen ja hänen huoltajiensa arvostaminen sekä avoin, tasavertainen ja luottamuksellinen suhde. Vuorovaikutuksessa näkyy kunnioitus huoltajien tuntemukseen lapsestaan sekä henkilöstön ammatillinen tieto ja osaaminen.
- Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin mahdollistetaan. Erilaisia kasvatusyhteistyön muotoja ja toimintatapoja suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Huoltajia tuetaan kasvatustehtävässään esimerkiksi päivittäisten keskustelujen, säännöllisten vasu-tapaamisten ja vanhempainiltojen avulla.		x			
Huoltajat arvioivat oman lapsensa varhaiskasvatuspaikan laadun korkeaksi.		x			
Vuorovaikutus huoltajien ja kasvattajien/perhepäivähoitajan välillä on toimivaa, avointa, tasavertaista ja luottamuksellista.		x			
Huoltajilla on todellinen mahdollisuus osallistua päiväkodin/perhepäivähoidon toimintaan, toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.		x	x		
Päiväkoti/perhepäivähoito mahdollistaa vanhempien välisen yhteistyön ja edistää vanhempien välistä vuorovaikutusta.		x			

5.4 Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

5.4.1 Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen

- Henkilöstö vastaa opetussuunnitelman mukaisen toiminnan suunnittelusta, dokumentoinnista, arvioinnista ja kehittämisestä lapsen oppimista ja kehitystä tukevalla tavalla.
- Henkilöstö havainnoi ja dokumentoi lasten arkea varhaiskasvatuksessa säännöllisesti ja systemaattisesti ymmärtääkseen lapsen kokemusmaailmaa. Yhdessä lasten kanssa monipuolisin menetelmin tuotettua tietoa hyödynnetään toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päivökodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Lasten leikkiä havainnoidaan systemaattisesti.			X		
Yksiköissä kerätään ja dokumentoidaan systemaattisesti arviointitietoa, jota hyödynnetään pedagogiikan kehittämisessä.			X	X	
Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat työn suunnittelua ja toteutusta.			X	X	
Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.	X		X		

5.4.2 Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt

- Varhaiskasvatuksen toiminta on lapsille merkityksellistä, oppimaan haastavaa sekä innostavaa.
- Henkilöstö ja lapset toteuttavat yhdessä leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa, joka tarjoaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Toiminta edistää oppimisen alueiden sekä laaja-alaisen osaamisen mukaisten tavoitteiden toteutumista.
- Lapsen yksilöllisyys huomioidaan niin, että jokainen lapsi oppii tunnistamaan ja löytämään omat vahvuutensa ja kiinnostuksen kohteensa.
- Ruokailutilanteet, lepoaikat, siirtymät, pukemistilanteet ja muut perustoiminnot toteutetaan pedagogisesti tavoitteellisesti.
- Lapsen yksilöllinen tuen tarve tunnistetaan. Henkilöstö arvioi tuen tarvetta yhdessä huoltajien kanssa ja lapselle järjestetään tarvittaessa tarkoituksenmukaista tukea monialaisessa yhteistyössä.
- Henkilöstön ja lasten yhdessä suunnittelema ja rakentama pedagoginen oppimisympäristö kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan. Oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan säännöllisesti lasten tarpeiden ja mielenkiinnonkohteiden mukaisesti siten, että se haastaa ja innostaa lapsia oppimaan.
- Henkilöstö rakentaa päivittäiset siirtymätilanteet joustaviksi ja johdonmukaisiksi siten, että päivän kokonaisuus muodostuu lapsen hyvinvointia ja oppimista tukevaksi.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päivökodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Kaikelle toiminnalle on mietitty pedagogiset perusteet.			X	X	
Henkilöstö selvittää lasten vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja heille merkityksellisiä asioita keskustelemalla, kuuntelemalla ja havainnoimalla lapsia päivittäin.		X	X		
Tieto lasten vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja heille		X	X		

merkityksellisistä asioista näkyy toiminnassa.					
Pääasiallinen toimintamuoto on leikki.		x	x		
Draamaa, improvisaatiota, satuja ja kirjallisuutta käytetään yhteisten leikkien rakentamisessa.			x		
Kaikki lapset osallistuvat sellaiseen suunnitelmalliseen toimintaan, jossa he hengästävät.			x		
Ruokailutilanteet ovat myönteisiä ja kiireettömiä.			x		
Ruokailutilanteet hyödynnetään suunnitelmallisina oppimistilanteina.			x		
Kaikki lapset osallistuvat suunnitelmalliseen ja ohjattuun kuvataidekasvatukseen (esim. maalaaminen, piirtäminen, näyttelyt, multimediaesitykset).			x		
Kaikki lapset osallistuvat suunnitelmalliseen ja ohjattuun keholliseen ilmaisuun (esim. draama, tanssi, teatteri).			x		
Kaikki lapset osallistuvat suunnitelmalliseen ja ohjattuun musiikilliseen toimintaan (esim. laulu- ja musiikkihetket, konsertit, musiikin kuuntelu).			x		
Lapsille luetaan pedagogisesti valittuja, rikasta kieltä sisältäviä kirjoja ja tekstejä.			x		
Lasten kanssa lorutellaan, riimitellään sekä leikitään äänneillä, tavuilla, sanoilla ja kielellä.		x	x		
Tutkimiseen kannustetaan suunnitelmallisesti ja ohjatusti.			x		
Toiminta on sellaista, että jokainen lapsi voi edetä oppimisessaan ja saa riittävästi haasteita.	x	x	x		
Toiminta edistää lapsen hyvinvointia ja myönteistä minäkuvaa oppijana.		x	x		
Jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia päivittäin.			x		
Lapset arvioivat omaa toimintaansa ja asettavat oppimisen tavoitteita yhdessä henkilöstön kanssa.		x	x		

5.4.3 Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla

- Varhaiskasvatustyöyksikön johtaja vastaa yksiköidensä pedagogiikan tavoitteellisesta ja suunnitelmallisesta johtamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä sekä henkilöstön työssä oppimisen mahdollistamisesta. Pedagogiikan johtaminen toteutuu varhaiskasvatuksen opettajien tuella ja koko henkilöstöä osallistaen.
- Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla on lapsiryhmän toiminnan suunnittelu, toiminnan tavoitteiden toteutuminen sekä toiminnan arviointi ja kehittäminen. Koko henkilöstö yhdessä suunnittelee, toteuttaa, arvioi ja kehittää pedagogista toimintaa.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päivökodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Lähijohtajat johtavat pedagogista toimintaa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.			X	X	
Yksikön pedagoginen toimintasuunnitelma on tehty yhdessä henkilöstön kanssa.			X	X	
Ryhmän varhaiskasvatussuunnitelma (ryhmävasu) on aktiivinen suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen työväline ryhmässä.			X		
Osa sak-ajasta käytetään varhaiskasvatuksen opettajien yhteiseen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.			X	X	
Lapsen vasun laatii ja keskustelun perheen ja lapsen kanssa käy varhaiskasvatuksen opettaja. KYSYMYS VAIN PK!			X		
Lapsen vasun laatimisessa on ollut käytettävissä varhaiskasvatuksen opettajan asiantuntemusta. KYSYMYS VAIN PPH!			X		

5.4.4 Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri

- Henkilöstö rakentaa myönteisen oppimisympäristön lapsille. Ryhmän ilmapiiri on turvallinen, lämmin, oppimaan innostava ja välittävä.
- Henkilöstö ja lapset yhdessä muodostavat oppijoiden yhteisön, jossa kaikkien lasten mielekäs osallistuminen toimintaan toteutuu. Henkilöstö tukee lasten ryhmätoimintaa ohjaten ja esimerkkiä antaen.
- Henkilöstö rakentaa ja ohjaa ryhmän toimintakulttuuria systemaattisesti siten, että se edistää, pitää yllä ja kehittää yhteenkuuluvuutta. Henkilöstö huolehtii siitä, että jokainen lapsi saa kokea olevansa ryhmän jäsen ja tuntee

kuuluvansa ryhmään. Henkilöstö tukee lasten monipuolisten kaverisuhteiden muodostumista ja ylläpitämistä.

- Henkilöstö varmistaa, että jokaisella lapsella on hyvä olla varhaiskasvatuksessa. Lapset kokevat tulevansa kuulluksi sekä arvostetuiksi sellaisina kuin ovat.
- Henkilöstö rakentaa ja ylläpitää ryhmässä ilmapiiiriä, joka perustuu lasten yksilöllisten erojen sekä erilaisten kulttuurien, uskontojen ja katsomusten arvostamiselle. Henkilöstö tukee lasten monikielisyyttä ryhmässä.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Henkilöstö toimii aina tietoisesti esimerkkinä lapsille.			X		
Tasa-arvoa edistetään ohjaamalla kaikkia lapsia kaikkeen toimintaan heidän sukupuolestaan riippumatta.			X		
Kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi on käytössä toimintatavat.			X	X	
Kaikilla lapsilla on päivittäin mahdollisuus leikkiin toisten lasten kanssa.	X	X	X		
Ryhmässä on vahva yhteenkuuluvuuden tunne ja myönteinen ilmapiiiri.			X		
Lapsilla ja aikuisilla on turvallinen olo.	X	X	X		
Ryhmässä on lapsi tai lapsia, jotka jäävät toistuvasti leikkien ulkopuolelle.			X		
Lapsia ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä, noudattamaan hyviä käytöstapoja ja ottamaan toiset huomioon.		X	X		
Päivittäinen ohjelma mahdollistaa lasten yhteisen, omaehtoisesti syntyneen toiminnan.			X		
Lasten toimintaa ei keskeytetä tai häiritä tarpeettomasti.			X		
Henkilöstö havainnoi päivittäin lasten keskinäisen vuorovaikutuksen kehittymistä.			X		
Havainnoista saatuja tietoja käytetään ajankäyttöä ja oppimisympäristöä suunniteltaessa sekä vuorovaikutuksen ohjauskeinoja valittaessa.			X		
Lasten vuorovaikutus- ja ystävyyssuhteiden kehittymisestä ja tavoitteista keskustellaan vanhempien kanssa.		X	X		

Lapsilla on toimintaa erikokoisissa ja koostumukseltaan erilaisissa ryhmissä. KYSYMYS VAIN PK!			X		
Perhepäivähoitajat tekevät yhteistyötä keskenään tai päiväkodin kanssa siten, että lapset voivat toimia erikokoisissa ja koostumukseltaan erilaisissa ryhmissä. KYSYMYS VAIN PPH!			X		
Henkilöstö puuttuu kiusaamistilanteisiin ja takaa lasten psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden.		X	X		
Lapsi tulee ja jää mielellään varhaiskasvatukseen.	X	X	X		
Lapsi kertoo varhaiskasvatuspäivästään myönteisesti.		X			
Lapsi pitää kasvattajista/perhepäivähoitajasta.	X				

5.5 Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

5.5.1 Varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen rakenteet

- Varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja yksityisillä palveluntuottajilla on arviointijärjestelmä, jonka avulla varhaiskasvatuspalveluita ja pedagogiikkaa voidaan kehittää.
- Arviointiin ja kehittämiseen osallistuvat varhaiskasvatuksen muodoista ja järjestämistavoista riippumatta kaikki varhaiskasvatuksen osapuolet, kuten toimijat organisaation eri tasoilla, lapset ja heidän huoltajansa sekä päätöksentekijät.

Kriteerit	Lapsi	Huoltaja	Kasvattaja	Päiväkodin johtaja	Varhaiskasvatuksen hallinto
Varhaiskasvatuksessa on ajan tasalla oleva laadunhallintasuunnitelma.					X
Yksikössä on ajan tasalla oleva pedagoginen toimintasuunnitelma, jota arvioidaan.				X	
Ryhmässä on ajan tasalla oleva ryhmän oma varhaiskasvatussuunnitelman (ryhmävasu), jota arvioidaan.			X		
Asiakaspalautteita seurataan ja hyödynnetään kaikilla tasoilla.				X	X

6. Kriteerejä täydentävä yksikötason havainnointi

Lähijohtaja käy vuosittain jokaisessa ryhmässä (päiväkodit ja ryhmäperhepäiväkodit) havainnoimassa toimintaa. Havainnointi toteutetaan loka-marraskuussa, jotta ryhmät ovat ehtineet määritellä ryhmän omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan (ryhmävasu) tavoitteita ja toimenpiteitä. Havainnoinnin näkökulma muuttuu vuosittain arvioinnin ja valittujen kehittämiskohteiden mukaan. Toimintavuodelle 2019–2020 Saarijärven varhaiskasvatuksessa painopistealueiksi on valittu vuorovaikutus, osallisuus ja toiminnallisuus. Siihen liittyen on hyödynnetty Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden kehittämää esimiesten/lähijohtajien havainnointilomaketta (liite 10) ryhmän havainnointia varten. Tarkoituksena on, että lähijohtaja käy loka-marraskuun aikana jokaisessa ryhmässä havainnoimassa toimintaa etenkin vuorovaikutuksen, osallisuuden ja toiminnallisuuden näkökulmasta. Havainnoinnin jälkeen lähijohtajan on tarkoitus osallistua tiimipalaveriin, jossa keskustellaan hänen havaitsemistaan asioista suhteessa ryhmävasun tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Lähijohtajan havainnointilomakkeet toimivat lähijohtajan tukena hänen esitellessään yksikkönsä toimintaa joka toinen vuosi joulukuussa toteutettavilla varhaiskasvatuksen hallinnon yksikkökäynneillä.

7. Kriteerejä täydentävät paikallisen tason vuosittaiset kysymykset

Paikallisella tasolla vastataan kriteerien lisäksi seuraaviin kysymyksiin:

- kelpoisuusehdot täyttävien kasvattajien osuus kaikista kasvattajista
- vakituisten työntekijöiden ja sijaisten osuudet
- uudet työntekijät, joille on määritetty mentori vähintään kolmeksi kuukaudeksi
- kuinka moni lähijohtajista ja heidän sijaisistaan on suorittanut johtajuuskoulutuksen
- henkilöstön koulutuspäivien keskiarvo vuosittain
- yksikön täytöt ja käytöt.

Liite 1 Laajan laatukyselyn kysymykset huoltajille

1. Olen osallistunut Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelman kehittämiseen ja arviointiin.
2. Lapseni siirtyessä päiväkodin ryhmästä toiseen lapselle tuttua henkilökuntaa siirtyi mukana.
3. Lapseni siirtymisestä ryhmästä (tai päiväkodista) toiseen keskusteltiin ja sovittiin huoltajien ja lapsen kanssa.
4. Huoltajien työ- ja opiskelutilanteen muuttuessa lapseni palvelutarvetta arvioitiin lapsen tarpeista lähtien.
5. Lapseni on perhepäivähoidossa ja meille on tarjottu mahdollisuutta tutustua varahoitopaikkaan etukäteen.
6. Olen huolissani lapseni varhaiskasvatuspaikan sisäilmasta.
7. Lapseni päiväkodin/ ryhmäperhepäiväkodin/ perhepäivähoitokodin ulko- ja sisätilat ovat turvalliset.
8. Lapseni käytössä on varhaiskasvatuspäivän aikana tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa.
9. Minulla ja lapsellani on mahdollisuus arvioida lapseni varhaiskasvatuspaikan sisä- ja ulkotilojen toimivuutta ja muutostarpeita. Palautteena antamani tieto näkyy ulko- ja sisätilojen järjestelyissä.
10. Lapsille tarkoitetut materiaalit ja välineet ovat lasten saatavilla.
11. Kasvuun ja oppimiseen tukea tarvitsevilla lapsellani on varhaiskasvatuspäivän aikana käytössään tarvittavat apuvälineet, joiden tarpeen asiantuntijat ovat arvioineet.
12. Lapseni saa varhaiskasvatuksessa aikuisen läheisyyttä, hellyyttä ja ymmärtämystä (esimerkiksi pääsee aikuisen syliin niin halutessaan).
13. Henkilöstö vastaa lapseni aloitteisiin ja tarpeisiin sensitiivisesti.
14. Henkilöstö kuuntelee lastani arvostavasti ja pyrkii tavoittamaan lapseni tulkinnat tilanteesta.
15. Lapseni otetaan päivittäin vastaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti.
16. Lastani autetaan pääsemään pettymyksistä yli ja kannustetaan yrittämään uudelleen.
17. Lapselleni annetaan positiivista palautetta päivittäin.
18. Lapseni varhaiskasvatuspaikassa henkilöstön keskinäinen ilmapiiri on myönteinen.
19. Kanssani keskustellaan päivittäin lapseni kasvusta ja kehityksestä.
20. Lapseni varhaiskasvatuspaikassa varhaiskasvatuksen laatu on korkea.
21. Vuorovaikutus huoltajien ja henkilökunnan välillä on toimivaa, avointa, tasavertaista ja luottamuksellista.
22. Minulla on mahdollisuus osallistua toimintaan, sen suunnitteluun ja arviointiin.
23. Lapseni varhaiskasvatuspaikka mahdollistaa yhteistyön muiden huoltajien kanssa ja edistää vuorovaikutusta huoltajien välillä.
24. Henkilöstö selvittää lapseni vahvuuksia, kiinnostuksen kohteita ja hänelle merkityksellisiä asioita keskustelemalla kanssani päivittäin.
25. Lapseni kiinnostuksen kohteet ja hänelle merkitykselliset asiat näkyvät toiminnassa.
26. Pääasiallinen toimintamuoto lapseni ryhmässä on leikki.
27. Lapseni etenee oppimisessaan ja saa riittävästi haasteita varhaiskasvatuksessa.
28. Lapseni on oppinut varhaiskasvatuksessa loruttelemaan, riimittelemään sekä leikkimään äänneillä, tavuilla, sanoilla ja kielellä.

29. Toiminta lapseni varhaiskasvatuspaikassa edistää lapseni hyvinvointia ja myönteistä minäkuvaa oppijana.
30. Lapseni arvioi omaa toimintaansa ja asettaa oppimisen tavoitteita yhdessä ryhmän aikuisen kanssa.
31. Lapsellani on varhaiskasvatusryhmässä kavereita.
32. Lapseni mielestä hänellä on turvallinen olo varhaiskasvatuksessa.
33. Lapsia ohjataan varhaiskasvatuksessa toimimaan ryhmän jäsenenä, noudattamaan hyviä käytöstapoja ja ottamaan toiset huomioon (esimerkiksi ohjaamalla lapsia yhteistyöhön, toisten auttamiseen ja oman vuoron odottamiseen).
34. Lapseni vuorovaikutus- ja ystävyysuhteiden kehittymisestä ja tavoitteista keskustellaan kanssani.
35. Henkilöstö puuttuu kiusaamistilanteisiin ja takaa lasten psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden.
36. Lapseni menee ja jää mielellään varhaiskasvatukseen.
37. Lapseni kertoo varhaiskasvatuspäivästään myönteisesti.

Liite 2 Laajan laatukyselyn kysymykset henkilöstölle

1. Paikallinen vasu tarjoaa välineen varhaiskasvatuksen kehittämiseen toimintayksikössämme.
2. Olen osallistunut Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelman kehittämiseen ja arviointiin.
3. Ryhmässämme on käytössä puhetta tukevia ja korvaavia kommunikointimenetelmiä kuten esimerkiksi kuvia ja tukiviittomia.
4. Kehityksen ja oppimisen tuki on yksikössämme järjestetty siten, että vasuja (valtakunnallinen ja paikallinen) voidaan toteuttaa.
5. Ryhmässämme annettu tuki vastaa lasten tarpeita.
6. Ryhmämme käytössä on riittävästi varhaiskasvatuksen erityisopettajan osaamista.
7. Lapsen siirtyessä ryhmästä toiseen tuttua henkilökuntaa siirtyy mukana.
8. Lapsen tullessa päiväkotiin/perhepäivähoitoon tutustumiskäytännöt suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa ja toteutetaan yhdessä sovitulla tavalla.
9. Lapsen siirtyessä kasvuympäristöstä toiseen (esim. kouluun tai toiseen päiväkotiin) siirto-/ nivelvaiheen tiedonsiirtokeskustelut käydään molempien tahojen ja huoltajien kanssa.
10. Yhteistyömuodot ja tavoitteet päiväkodin ja alkuopetuksen välillä on yhteisesti sovittu ja kirjattu. Sopimus sisältää myös tiedot yhdyshenkilöistä.
11. Työvuorot suunnitellaan lapsiryhmän tarpeiden ja hoitoaikojen mukaan.
12. Voin käyttää työajastani riittävästi aikaa toteuttaakseni vasun mukaista työtä.
13. Olen käynyt kehityskeskustelun lähijohtajani kanssa vähintään kerran vuodessa.
14. Minulla on mahdollisuus osallistua vuosittain täydennyskoulutukseen.
15. Koulutuksessa saadut tiedot hyödynnetään yhteiseksi voimavaraksi.
16. Minulla on mahdollisuus osallistua työnohjaukseen.
17. Yksikköemme johtamiskäytännöt edistävät varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista.
18. Saan lähijohtajaltani riittävästi palautetta ja tukea työlleni.
19. Saan fyysisiä oireita työyksikköni sisäilmasta.
20. Työyksikköni ulko- ja sisätilat ovat turvalliset.
21. Työyksikköni tilat ja kalusteet mahdollistavat ergonomiset työskentelyasennot.
22. Olemme rakentaneet ja muunnelleet oppimisympäristöjä säännöllisesti yhdessä lasten kanssa.
23. Muokkaamme oppimisympäristömme siten, että se ylläpitää lasten uteliaisuutta ja uuden oppimista.
24. Ryhmämme lapsilla ei ole aina mahdollisuutta vetäytyä rauhalliseen oleiluun ja yksinoloon.
25. Oppimisympäristömme ei ohjaa lapsia sukupuolityyppilliseen toimintaan.
26. Ryhmämme lasten käytössä on tarkoituksenmukaista tieto- ja viestintäteknologiaa.
27. Lasten leikkiä, kiinnostuksen kohteita ja yksilöllisiä tarpeita havainnoidaan jatkuvasti. Havainnot kirjataan ylös ja niiden pohjalta tehdään muutoksia oppimisympäristöön.
28. Huoltajat ja lapset arvioivat päiväkodin sisä- ja ulkotilojen toimivuutta ja muutostarpeita. Palautteena saatu tieto näkyy ulko- ja sisätilojen järjestelyissä.
29. Lapsille tarkoitetut materiaalit ja välineet ovat lasten saatavilla.
30. Minulla on voimassa oleva ensiapukoulutus.
31. Jokainen lapsi saa päiväkodissa aikuisen läheisyyttä, hellyyttä ja ymmärtämystä (esimerkiksi pääsee aikuisen syliin niin halutessaan).

32. Vastaamme kaikkien lasten aloitteisiin ja tarpeisiin sensitiivisesti.
33. Kuuntelemme kaikkia lapsia arvostavasti ja pyrimme tavoittamaan lasten tulkinnot tilanteesta.
34. Jokainen lapsi otetaan päivittäin vastaan ja hyvästellään henkilökohtaisesti.
35. Lapsia autetaan pääsemään pettymyksistä yli ja kannustetaan yrittämään uudelleen.
36. Jokaiselle lapselle annetaan positiivista palautetta päivittäin.
37. Ryhmässämme käytetään kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla.
38. Ryhmämme lapsia innostetaan osallistumaan päivittäiseen kielelliseen vuorovaikutukseen.
39. Keskustelemme kaikkien lasten kanssa vastavuoroisia keskusteluja.
40. Työyhteisömme vuorovaikutus henkilöstön kesken on kannustavaa.
41. Omien toimintatapojen arvioiminen ja kehittäminen ovat osa arkipäivääni.
42. Työyhteisön ilmapiiri on mielestäni myönteinen.
43. Minulla on mahdollisuus hyödyntää osaamistani työssäni.
44. Olemme onnistuneet ottamaan vanhemmat mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.
45. Ryhmässämme havainnoidaan lasten leikkiä suunnitelmallisesti.
46. Keräämme ja dokumentoimme systemaattisesti arviointitietoa, jota hyödynnämme pedagogiikan kehittämisessä.
47. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat työmme suunnittelua ja toteutusta.
48. Olemme onnistuneet ottamaan lapset mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.
49. Olemme yhdessä miettineet ryhmämme kaikelle toiminnalle pedagogiset perusteet.
50. Olen tietoinen ryhmäni lasten vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja heille merkityksellisistä asioista.
51. Lasten vahvuudet, kiinnostuksen kohteet ja heille merkitykselliset asiat näkyvät ryhmämme toiminnassa.
52. Pääasiallinen toimintamuoto ryhmässämme on leikki.
53. Ryhmässämme käytetään draamaa, improvisaatiota, satuja ja kirjallisuutta yhteisten leikkien rakentamisessa.
54. Ryhmässämme toteutetaan suunnitelmallista toimintaa, jossa kaikki lapset hengästyvät.
55. Ruokailutilanteet ryhmässämme ovat myönteisiä ja kiireettömiä.
56. Ryhmämme ruokailutilanteet hyödynnetään suunnitelmallisina oppimistilanteina.
57. Ryhmämme kaikki lapset osallistuvat suunnitelmalliseen ja ohjattuun kuvataidekasvatukseen (esim. maalaaminen, piirtäminen, näyttelyt, multimediaesitykset).
58. Ryhmämme kaikki lapset osallistuvat suunnitelmalliseen ja ohjattuun keholliseen ilmaisuun (esim. draama, tanssi, teatteri).
59. Ryhmässämme kaikki lapset osallistuvat suunnitelmalliseen ja ohjattuun musiikilliseen toimintaan (esim. laulu- ja musiikkihetket, konsertit, musiikin kuuntelu).
60. Ryhmämme lapsille luetaan pedagogisesti valittuja, rikasta kieltä sisältäviä kirjoja ja tekstejä.
61. Ryhmässämme lorutellaan, riimitellään sekä leikitään äänneillä, tavuilla, sanoilla ja kielellä.
62. Ryhmässämme toteutetaan suunnitelmallista ja ohjattua tutkimiseen kannustavaa toimintaa.

63. Ryhmämme toiminta on sellaista, että jokainen lapsi voi edetä oppimisessaan ja saa riittävästi haasteita.
64. Toiminta edistää lasten hyvinvointia ja myönteistä minäkuvaa oppijana.
65. Jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia päivittäin.
66. Lapset arvioivat omaa toimintaansa ja asettavat oppimisen tavoitteita yhdessä aikuisen kanssa.
67. Yksikköni lähijohtaja johtaa pedagogista toimintaa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.
68. Olen osallistunut yksikön pedagogisen toimintasuunnitelman tekemiseen.
69. Käytämme ryhmävasua suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen välineenä.
70. Olen käyttänyt osan sak-ajastani varhaiskasvatuksen opettajien yhteiseen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.
71. Ryhmässämme lapsen vasun laatii ja keskustelun perheen kanssa on käynyt varhaiskasvatuksen opettaja (PK) TAI Olen saanut lapsen vasun laatimiseen apua varhaiskasvatuksen opettajalta (PPH).
72. Toimin aina tietoisesti esimerkkinä lapsille.
73. Ryhmässämme tasa-arvoa edistetään ohjaamalla kaikkia lapsia kaikkeen toimintaan heidän sukupuolestaan riippumatta.
74. Ryhmässämme olemme sopineet, miten ehkäisemme kiusaamista ja puutumme siihen.
75. Kaikilla ryhmän lapsilla on ryhmässämme kavereita.
76. Ryhmässämme on vahva yhteenkuuluvuuden tunne ja myönteinen ilmapiiri.
77. Kaikilla ryhmämme lapsilla on turvallinen olo päiväkodissa.
78. Minulla on turvallinen olo työyhteisössäni.
79. Ryhmässämme on lapsi tai lapsia, jotka jäävät toistuvasti leikkien ulkopuolelle.
80. Ohjaamme ryhmämme lapsia toimimaan ryhmän jäsenenä, noudattamaan hyviä käytöstapoja ja ottamaan toiset huomioon (esimerkiksi ohjaamalla lapsia yhteistyöhön, toisten auttamiseen ja oman vuoron odottamiseen).
81. Päivittäinen ohjelma mahdollistaa lasten yhteisen, omaehtoisesti syntyneen toiminnan.
82. Lasten toimintaa ei keskeytetä tai häiritä tarpeettomasti.
83. Ryhmässämme havainnoimme päivittäin lasten keskinäisen vuorovaikutuksen kehittymistä.
84. Havainnoista saatuja tietoja käytämme ajankäyttöä ja oppimisympäristöä suunnitellessamme sekä vuorovaikutuksen ohjauskeinoja valitessamme.
85. Keskustelemme lasten vuorovaikutus- ja ystävyysuhteiden kehittymisestä ja tavoitteista vanhempien kanssa.
86. Ryhmämme lapsilla on toimintaa erikokoisissa ja koostumukseltaan erilaisissa ryhmissä (PK) TAI Ryhmäni lapset pääsevät toimimaan erikokoisissa ja koostumukseltaan erilaisissa ryhmissä, sillä teen yhteistyötä toisten perhepäivähoitajien tai läheisen päiväkodin/ryhmäperhepäiväkodin kanssa.
87. Puutun aina kiusaamistilanteisiin ja takaan lasten psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden.
88. Ryhmämme lapset tulevat ja jäävät mielellään varhaiskasvatukseen.
89. Arvioimme ryhmävasua säännöllisesti ja se on ajan tasalla.

Liite 3 Laajan laatukyselyn kysymykset lähijohtajille

1. Olen osallistunut Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelman kehittämiseen ja arviointiin.
2. Kaikkien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu.
3. Päiväkodissa työskentelee hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä vähintään yksi kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa tai enintään kolmeatoista 20 viikkotuntia käyttävää kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.
4. Päiväkodissa työskentelee hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä vähintään yksi kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden.
5. Lapsen siirtymisestä ryhmästä tai päiväkodista toiseen keskustellaan ja sovitaan huoltajien ja lapsen kanssa.
6. Huoltajien työ- ja opiskelutilanteen muuttuessa lapsen palvelutarvetta arvioidaan lapsen tarpeista lähtien.
7. Yhteistyömuodot ja tavoitteet päiväkodin ja alkuopetuksen välillä on yhteisesti sovittu ja kirjattu. Sopimus sisältää myös tiedot yhdyshenkilöistä.
8. Päiväkodin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla on varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus.
9. Päiväkodin kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivista henkilöstöstä vähintään yhdellä kolmasosalla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus.
10. Kaikilla työyksikköni kuuluvilla perhepäivähoitajilla on alan ammattitutkinto.
11. Työyksikköni kuuluvilla perhepäivähoitajilla on kullakin korkeintaan kaksi alle 2-vuotiasta lasta samanaikaisesti hoidossa.
12. Työyksikköni kuuluvilla perhepäivähoitajilla on yhtä aikaa läsnä enintään neljä lasta mukaan lukien perhepäivähoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lisäksi voi olla yksi osapäivähoitoa saava esi- tai perusopetuksessa oleva lapsi.
13. Työyksikköni kuuluvissa ryhmäperhepäiväkodeissa on lapsia yhtä aikaa läsnä enintään kahta perhepäivähoitajaa vastaava määrä.
14. Jos työyksikköni kuuluu ryhmäperhepäiväkoti, jossa on yhtä aikaa lapsia läsnä enemmän kuin kahta perhepäivähoitajaa vastaava määrä, päätös perustuu lautakunnan määrittämiin erityisiin syihin ja paikallisiin olosuhteisiin.
15. Jos työyksikköni kuuluu ryhmäperhepäiväkoti, jossa työskentelee kolme perhepäivähoitajaa, yhdellä heistä on vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.
16. Henkilöstövajaus (lasten ja henkilöstön suhdeluku ei täyty) korvataan välittömästi kelpoisuusehdot täyttävällä lapsille tutulla sijaisella.
17. Varhaiskasvatuksen työajan käytöstä (ml. sak-aika) ja sen suunnittelusta on kirjallinen ohjeistus.
18. Henkilöstö voi käyttää työajastaan riittävästi aikaa vasujen mukaisen työn toteuttamiseen.
19. Päiväkodin yhdessä ryhmässä on yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito-, kasvatus- ja opetustehtävissä työskentelevää henkilöä vastaava määrä lapsia.
20. Päiväkodissa lasten määrää vähennetään, jos ryhmässä on erityistä tukea tarvitseva lapsi, jolla ei ole omaa avustajaa.
21. Päiväkodin yhteen ryhmään avustajan kanssa on sijoitettu enintään 2 erityistä tukea tarvitsevaa lasta.

22. Ryhmät rakennetaan huomioiden lasten hyvinvointiin ja oppimiseen liittyvät tekijät (esim. ikä, kehitysvaihe, perushoito).
23. Ryhmien rakennetta suunniteltaessa huomioidaan lasten ystävyysuhteet.
24. Ryhmien rakennetta suunniteltaessa huomioidaan jokaisen lapsen tuen ja ohjauksen tarve.
25. Henkilöstöä kannustetaan omaehtoiseen kouluttautumiseen.
26. Jokaisen työntekijän kanssa käydään kehityskeskustelu vähintään kerran vuodessa.
27. Henkilöstön osaamiskartoitus ja koulutustarpeen arviointi on tehty ja sitä tarkennetaan vuosittain.
28. Koulutus kohdennetaan osaamiskartoituksen ja koulutustarpeen mukaan.
29. Minulla on mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vuosittain.
30. Henkilöstölläni on mahdollisuus osallistua täydennyskoulutukseen vuosittain.
31. Koulutuksessa saadut tiedot hyödynnetään työyhteisömme yhteiseksi voimavaraksi.
32. Minulla on mahdollisuus osallistua tarvittaessa työhohjaukseen.
33. Henkilöstölläni on mahdollisuus osallistua tarvittaessa työhohjaukseen.
34. Yksikköni johtamiskäytännöt edistävät varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumista.
35. Saan työhöni johtajana asianmukaista johtamiskoulutusta ja perehdytystä.
36. Seuraan säännöllisesti varhaiskasvatuksen ajankohtaista tietoa ja tutkimusta.
37. Päiväkodissani on varajohtaja, joka saa tehtäviinsä asianmukaista koulutusta ja perehdytystä.
38. Saan varhaiskasvatusjohtajalta riittävästi palautetta ja tukea työlleni.
39. Johtamissani työyksiköissä ei ole sisäilmaongelmia.
40. Johtamieni työyksiköiden tilat on suunniteltu varhaiskasvatuksen käyttöön.
41. Johtamieni työyksiköiden tilat ja kalusteet huomioivat sekä lasten että henkilöstön ergonomian.
42. Johtamieni yksiköiden oppimisympäristöt eivät ohjaa lapsia sukupuolityypilliseen toimintaan.
43. Henkilöstö vastaa kaikkien lasten aloitteisiin ja tarpeisiin sensitiivisesti.
44. Henkilöstö kuuntelee kaikkia lapsia arvostavasti ja pyrkii tavoittamaan lasten tulkinnat tilanteesta.
45. Henkilöstö käyttää lasten parissa kieltä mahdollisimman rikkaalla ja monipuolisella tavalla.
46. Työyhteisömme vuorovaikutus henkilöstön kesken on kannustavaa.
47. Yksikössämme toimintatapojen arviointi ja kehittäminen ovat osa arkipäivääni.
48. Yksikössäni on ajan tasalla oleva perehdytysmateriaali uuden työntekijän perehdyttämiseen.
49. Yksikköni henkilöstöllä on mahdollisuus hyödyntää osaamistaan työssään.
50. Yksikössämme kerätään ja dokumentoidaan systemaattisesti arviointitietoa, jota hyödynnetään pedagogiikan kehittämisessä.
51. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ohjaavat yksikkömme toiminnan suunnittelua ja toteutusta.
52. Yksikössämme kaikelle toiminnalle on mietitty pedagogiset perusteet.
53. Varhaiskasvatusjohtaja johtaa pedagogista toimintaa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.
54. Osa sak-ajasta on käytetty varhaiskasvatuksen opettajien yhteiseen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.
55. Kiusaamisen ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi on yksikössämme käytössä toimintatavat.

56. Yksikössämme on ajan tasalla oleva pedagoginen toimintasuunnitelma, jota arvioidaan säännöllisesti.
57. Asiakaspalautteita seurataan ja hyödynnetään.

Liite 4 Laajan laatukyselyn kysymykset järjestäjätasolle

1. Paikallista vasua ja esiopsia arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain.
2. Saarijärven varhaiskasvatussuunnitelman kehittämiseen ja arviointiin on otettu mukaan lapset, huoltajat, henkilöstö, päättäjät ja yhteistyökumppanit.
3. Kaikkien lasten oikeus varhaiskasvatukseen toteutuu.
4. Varhaiskasvatuksen nettisivuilla on riittävän selkeästi tarvittava tieto varhaiskasvatuksesta (toimintamuodoista, yksiköiden sijainnista, hakumenettelystä, asiakasmaksujen määräytymisestä ja henkilöstön yhteystiedoista).
5. Kaupungin hallintosäännössä on määritelty, kuka vastaa yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta.
6. Yksityisten varhaiskasvatuspalveluiden ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta on olemassa selkeä prosessi, jonka mukaan toimitaan.
7. Huoltajien työ- ja opiskelutilanteen muuttuessa lapsen palvelutarvetta arvioidaan lapsen tarpeista lähtien.
8. Varhaiskasvatuksen työajan käytöstä (ml. sak-aika) ja sen suunnittelusta on kirjallinen ohjeistus.
9. Henkilöstöä kannustetaan omaehtoiseen kouluttautumiseen.
10. Jokaisen työntekijän kanssa käydään kehityskeskustelu vähintään kerran vuodessa.
11. Varhaiskasvatuksen koulutussuunnitelma perustuu osaamiskartoitukseen sekä varhaiskasvatuksen yhteisiin ja yksiköiden tavoitteisiin.
12. Johtamisesta vastaavat henkilöt saavat tehtäviinsä asianmukaista johtamiskoulutusta ja perehdytystä.
13. Johtajat seuraavat säännöllisesti varhaiskasvatuksen ajankohtaista tietoa ja tutkimusta.
14. Varhaiskasvatus toimii tiloissa, joissa on hyvä sisäilma.
15. Kunnassa on ajan tasalla oleva varhaiskasvatuksen laadunhallintasuunnitelma.
16. Asiakaspalautteita seurataan ja hyödynnetään kaikilla tasoilla.

Liite 5 Lasten kysely

1. Päiväkodissa/perhepäivähoidossa on kivaa.
2. Minulla on päiväkodissa/perhepäivähoidossa kavereita.
3. Kukaan ei kiusaa minua päiväkodissa/perhepäivähoidossa.
4. Päiväkodin/perhepäivähoidon aikuiset ovat kivoja.
5. Olen oppinut päiväkodissa/perhepäivähoidossa uusia asioita.
6. Päiväkodin/perhepäivähoidon aikuiset kuuntelevat minua.
7. Minulla on päiväkodissa/perhepäivähoidossa mukavaa tekemistä.

Liite 6 Aloittaneiden perheiden kysely

1. Olen saanut tarpeita vastaavaa palveluohjausta ja neuvontaa varhaiskasvatukseen hakemiseen ja siellä aloittamiseen liittyvissä asioissa.
2. Hakemuksen tekeminen oli vaivatonta.
3. Sain riittävästi tietoa hakemuksen käsittelystä ja etenemisestä hakemuksen teon jälkeen.
4. Sain tiedon myönnetyistä varhaiskasvatuspaikasta riittävän ajoissa ennen aloitusta.
5. Varhaiskasvatuspaikan hakuprosessi (tiedonsaanti ennen hakemista, hakeminen, tiedon saanti hakemuksen jälkeen, varhaiskasvatuspaikan myöntäminen) sujui kokonaisuutena hyvin.
6. Varhaiskasvatusyksiköstä otettiin yhteyttä ennen aloitusta.
7. Palvelusopimus tehtiin esimiehen kanssa ennen aloitusta.
8. Aloituskeskustelu pidettiin ennen aloitusta.
9. Sain mahdollisuuden kertoa kasvattajille lapseni tarpeista, vahvuuksista ja kiinnostuksen kohteista.
10. Sain riittävästi tietoa toiminnasta.
11. Varhaiskasvatuksen alkaessa ryhmän kasvattajista yksi otti ensisijaisesti vastuun lapseni sopeuttamisesta uuteen ympäristöön ja oli paikalla mahdollisimman paljon lapseni hoitoaikoja vastaavasti.
12. Lapseni aloittaessa varhaiskasvatuksessa tutustumiskäynnit suunniteltiin yhdessä ryhmän kasvattajien kanssa ja ne toteutuivat yhdessä sovitulla tavalla.
13. Perheemme toiveet ja tarpeet huomioitiin aloitusprosessissa.

Liite 7 Loma-aikojen laatukysely huoltajille

1. Sain tarpeita vastaavaa ohjausta ja neuvontaa loma-aikoihin liittyvissä asioissa.
2. Minulle tarjottiin mahdollisuutta tutustua lapseni kanssa päivystävään yksikköön etukäteen.
3. Loma-aikojen järjestelyt toteutettiin toivomallani tavalla.
4. Lapseni ryhmässä oli hänelle entuudestaan tuttuja kasvattajia.
5. Päiväkodin ulko- ja sisätilat olivat turvalliset.
6. Päiväkodin piha-alue mahdollisti monipuolisen leikin ja toiminnan säästä riippumatta.
7. Kanssani keskusteltiin päivittäin lapseni kasvusta ja kehityksestä.
8. Eri vuoroissa työskentelevä henkilöstö oli kukin tietoinen lapseni päivästä.
9. Tunsin olevani aina tervetullut päiväkotiin.
10. Päiväkodissa henkilöstön keskinäinen ilmapiiri oli myönteinen.
11. Lapseni perushoitoa koskevat yksilölliset tarpeet toteutuivat.
12. Lapseni otettiin päivittäin vastaan ja hyvästeltiin henkilökohtaisesti.
13. Lapseni meni ja jäi mielellään päiväkotiin.
14. Lapseni kertoi päivästään myönteisesti.
15. Lapsellani oli päiväkodissa kavereita.

Liite 8 Loma-aikojen laatukysely henkilöstölle

1. Työvuorot suunniteltiin lapsiryhmän tarpeiden ja hoitoaikojen mukaan.
2. Ryhmässäni oli riittävästi aikuisia suhteessa läsnä oleviin lapsiin.
3. Päiväkodin ulko- ja sisätilat olivat turvalliset.
4. Sain perehdytyksen päiväkodin turvallisuusasioihin.
5. Päiväkodin tilat olivat sellaiset, että lapset pystyivät liikkumaan ja leikkimään sekä keskittymään hiljaiseen työskentelyyn.
6. Päiväkodin piha-alue mahdollisti monipuolisen leikin ja toiminnan säästä riippumatta.
7. Lapsille tarkoitetut materiaalit ja välineet olivat lasten saatavilla.
8. Lasten vasuissa sovitut kasvatuseriaatteen ja -tavoitteet toiminnalle näkyivät toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.
9. Perheiden asioista ei puhuttu lasten, muiden perheiden tai ulkopuolisten kuullen.
10. Lasten huoltajista puhuttiin kunnioittavasti, ilman arvostelua.
11. Työyhteisön ilmapiiri kesäpäivystyksessä oli mielestäni myönteinen.
12. Varhaiskasvatuksen tukipalvelut (ateria-, puhtaus- ja tilapalvelut) toimivat moitteettomasti.
13. Jokaisen lapsen perushoitoa koskevat yksilölliset tarpeet toteutuivat.
14. Perushoitotilanteiden tunnelma oli kiireetön ja rauhallinen.
15. Jokainen lapsi sai päiväkodissa aikuisen läheisyyttä, hellyyttä ja ymmärtämystä (esimerkiksi pääsi aikuisen syliin niin halutessaan).
16. Aikuiset puuttuivat kiusaamistilanteisiin ja takasivat lasten psyykkisen ja fyysisen turvallisuuden.
17. Kaikkien lasten aloitteisiin ja tarpeisiin vastattiin sensitiivisesti.
18. Jokainen lapsi otettiin päivittäin vastaan ja hyvästeltiin henkilökohtaisesti.
19. Pääasiallinen toimintamuoto oli leikki.
20. Jokainen lapsi sai onnistumisen kokemuksia päivittäin.
21. Lapset tulivat ja jäivät mielellään päiväkotiin.
22. Kaikille ryhmän lapsille löytyi kavereita.

Liite 9 Loma-aikojen laatukysely lähijohtajille

1. Päiväkodissa työskenteli hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävissä vähintään yksi kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa tai enintään kolmeatoista 20 viikkotuntia käyttävää kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden.
2. Päiväkodissa työskenteli hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävissä vähintään yksi kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden.
3. Vanhemmille ja lapsille tarjottiin mahdollisuutta tutustua päivystyspaikkaan etukäteen.
4. Päiväkodin kasvatusta-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla oli varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus.
5. Päiväkodin yhteen ryhmään avustajan kanssa oli sijoitettu enintään 2 erityistä tukea tarvitsevaa lasta.
6. Päiväkodin yhdessä ryhmässä oli yhtä aikaa läsnä enintään kolmea hoito-, kasvatusta- ja opetustehtävissä työskentelevää henkilöä vastaava määrä lapsia.
7. Päiväkodissa järjestettiin päivystysaikaan säännöllisesti perehdytystä turvallisuusasioihin.
8. Varhaiskasvatuksen tukipalvelut (ateria-, puhtaus- ja tilapalvelut) toimivat moitteettomasti.

Liite 10 Lähijohtajan havainnointilomake

Ryhmän nimi _____ Havainnointiajankohta _____

Läsnä olevien lasten määrä _____ Läsnä olevien kasvattajien määrä _____

Lyhyt kuvaus toiminnasta havainnoinnin aikana

Ammattilainen kohtaa lapsen – havainnoinnin aikana kasvattajat	kyllä	osittain	ei
suhtautuvat lapsiin ja heidän tunteisiinsa ja tarpeisiinsa empaattisesti			
ovat fyysisesti lähellä ja psyykkisesti saatavilla			
kuuntelevat lapsia arvostavasti ja pyrkivät tavoittamaan lasten tulkinnat tilanteesta			
ovat kiinnostuneita ja kykenevät huomaamaan lasten viestit, ajatukset, tunteet, kokemukset ja tavoitteet			
kannustavat ja antavat positiivista palautetta lapsille ja huomioivat lasten vahvuudet			
tunnistavat lasten yksilölliset tarpeet ja tukevat lapsia riittävästi tilanteen edellyttämällä tavalla			
ovat herkistyneet huomaamaan tilaisuuksia lasten osallisuudelle ja mahdollistavat lasten aktiivisen toiminnan			
pystyvät muuttamaan toimintaa lasten kiinnostusten kohteiden mukaisesti			

Ammattilainen kohtaa huoltajat – havainnoinnin aikana kasvattajat	kyllä	osittain	ei
ovat aloitteellisia ja aktiivisia suhteessa huoltajiin			
antavat lapsista kannustavia ja heidän kehitystään myönteisesti kuvaavia viestejä			
välittävät tunteen, että huoltajat ovat tervetulleita			
huomioivat kaikki huoltajat			

Ammattilainen ja pedagogiikka – havainnoinnin aikana kasvattajat	kyllä	osittain	ei
toteuttavat pedagogista toimintaa vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa lasten kanssa			
järjestävät toimintaa eri kokoisissa, pedagogisesti tarkoituksenmukaisissa ryhmissä, joissa jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua toimintaan ja vuorovaikutukseen			
mahdollistavat lapsille leikin, liikkumisen, ilmaisun ja tutkimisen pedagogisessa toiminnassa			
rakentavat lasten kanssa yhdessä oppimisympäristöä, joka luo lapsille mahdollisuuden aktiiviseen oppimiseen			

Ammattilainen varhaiskasvatuksen toimintakulttuurissa – havainnoinnin aikana kasvattajat	kyllä	osittain	ei
arvostavat lasten, huoltajien ja henkilöstön erilaisia aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä			
luovat omalla toiminnallaan myönteistä kuvaa Saarijärven varhaiskasvatuksesta			
viestivät rakentavasti ja selkeästi, varmistavat tuliko asia ymmärretyksi			

kannustavat ja auttavat työkaveria			
iloitsevat omasta ja muiden onnistumisista			